మమతానుబంధం

ఎ. చంద్రశేఖరరావు

అమ్మ దేవళం దగ్గర నిలుచొని ఉన్న ఓబయ్యకు మండుటెండలో నడిచి వస్తున్న రమణయ్య కనిపించాడు.

"ఏం పెద్దయ్యా! మాయమ్మతల్లి దర్శనానికేనా వచ్చింది?" వేపచెట్టు కింద నీడలో అడిగాడు, చేతిలో ఉన్న కర్ర పక్కగా కుంటికాలు ఈడ్చుకుంటూ.

"లేదురా, ఓబా! బొజ్జయ్యను చూసిపోదామని. రామాలయ్యస్వామి దేవళంలో కాపురమున్న పెద్దాయన స్వాములు వచ్చారు. ఆ ముసలోడే గాని ఏ సంగతి తెలియదు." రమణయ్య చెప్పుకొచ్చాడు.

"ఏంటో పెద్దోళ్ళు చెప్పుడుదిలే. పిల్ల కాయలు దిగులుపడ్డారు. వాళ్ళ మొకాలు చూడలేక ఆ పిడికెడు బియ్యం అడుక్కోడానికొచ్చా నాయనం లే" అన్నాడు ఓబయ్య. ఆ గొంతులో ఏదో విషాదం, విచారం గోచరించాయి. రమణయ్య ఓబయ్యకు దగ్గరగా వచ్చి, "ఆదేందిరా. కోడలు లేదా! అమ్మ లేదని రాకుండా ఉండదు. ఆ పిడికెడు బియ్యం కొడుక్కొన్నామా పైన అంకమ్మ దేవతకు కోసం వస్తుంటే" అన్నాడు.

"కోడలున్నా మాదేముందయ్యా! పెద్దవాళ్ళ దేవుడిదే! పాపం! రాముం ఎంత దిగులుపడ్డాడో నాయనమ్మ కోసం! చిక్కిపోయినాడు బాగా. ఆ బుల్లోణ్ణి చూశ్కనే సగం అయి రాంది" అన్నాడు ఓబయ్య విచారంగా.

"ఒరే నీ బంగారం! అందుకనా ఇంటి చాయలకు రాకుండా ఉంది. రాముం దినావూ ఓబయ్య రాలేదెందుకని అడుగుతున్నాడు. రేపట్నుండి తప్పకుండా రా. అమ్మ ఈ దినం లేదు. రేపో మాపో రాదూ?" అన్నాడు రమణయ్య ఆశతో, లోపల దిగులు పెరుగుతున్నా.

"అవును. రాక యాడికి పోతుందా అమ్మ? ఆ తల్లి రావాలి. లేకుంటే, నెలనెలా అంకమ్మకు పూజ చేయాలి పదవన్ను, పానకం ఎవరు పంచిపెడతారు? కితం పౌర్ణమికి అమ్మ తన చేతుల మీదుగానే అన్నీ చేసింది. మళ్ళా పౌర్ణమి దగ్గర పడుతున్నాది. అమ్మ తప్పకుండా వస్తుందయ్యా!" అన్నాడు ఓబయ్య.

రమణయ్య నిట్టూర్చి, "నీ నోటి చలవ వల్ల వచ్చిందంటే మాకు అంత కంటే ఇంకేంగావాల్రా?" అంటూ భుజంపై వేసుకొన్న పై పంచతో నుదుటిపై చెమట తుడుచుకుంటూ ఇంటి తట్టు నడిచాడు.

"ఏందో మంచివాళ్ళకే కష్టాలు" అని తనలో తను గొణుక్కుని, వేపచెట్టు నీడలో నిలబడిన ఓబయ్య మెల్లిగా కుంటుకుంటూ దేవళంలోకి నడిచాడు. న్యాయానికి ముందున్న పెద్ద వసారాలో కొందరు పిల్లకాయలు చేరి గుంపు చేస్తున్నారు. వసారా దూలాల పైన బొక్కల్లో ఉన్న ఊరపిచ్చుకలు మార్చి వాటిలో ఉన్న గింజలు తిన్నదాలు 'యుయ్' మని శబ్దం చేస్తుంటే పక్షుల్ని కొడుతూ, గంతులు వేస్తూ ఆనందిస్తున్నారు. కొందరు దూలాలు పట్టుకొని ఊయల ఊగుతున్నారు. ఓబయ్య వాళ్ళని కసిరి బయటికి వెళ్ళగొట్టి వసారాలో ఒక వారగా చతికిల బడ్డాడు. పొద్దున తిరిపెం ఎత్తుకుని వచ్చిన నాలుగు బియ్యపు గింజలూ ఉడకేసి అంకమ్మ దేవతకు నైవేద్యం పెట్టి, ఆ మెతుకులు రెండు పూటలా రెండు ముద్దలు తిని ఆ దేవళంలో పడి ఉంటాడు ఓబయ్య.

పడిపోతున్న గోడంతో, పాడుపడి పోతున్నట్టుగా ఉన్న దేవళం వదిలిపెట్టి పోలేకుండా ఉన్నాడు తను. కొడుకులతో, కోడళ్ళతో కళకళలాడుతున్న పండంటి సంసారం వదిలిపెట్టి పోవడానికి మాలచ్చమ్మకి ఎట్టా మనసొప్పిందో అనుకుంటూ మేను వాల్చి నేలమీద పైగుడ్డ పరుచుకొని పడుకున్నాడు ఓబయ్య. అతనికి తెలియకుండానే నిద్ర పట్టింది.

• • •

రెండు మెతుకులూ కొరికి దొడ్లో ఉన్న వేపచెట్టు నీడలో కుక్కిమంచం వేసుకొని కూర్చున్నాడు రమణయ్య. దినావూ ఎంగిలిపడిన తర్వాత ఒక్క కునుకు తీస్తాడా పేద రైతు. కాని, ఆ దినం ఎందుకో కన్ను మూతపడకుండా ఉంది.

ఏవో మాటలు చెబుతున్నట్టుగా సన్నగా వీస్తున్న గాలికి ఎండిపోయిన కాయలతో సహా కదిలిపోతున్నది కాస్త దూరంలో ఉన్న జీలగచెట్టు. చిటికేసరపు చెట్టుకు తాళ్ళు కట్టి అల్లిబెట్టిన కాకర, బీర, పొట్ల మొక్కల తీగలు దారి తప్పి గుడ్డి ఎద్దు చేలో పడ్డట్టు పక్కనే ఉన్న రాళ్ళ గుట్టమీదికి పోతున్నాయి. ఇంటికి కరగా దొరువు పోయే దోవలో ఉన్న నాగజెముడు పొదలు దిగులుగా ఎవరికోసమో ఎదురుచూస్తున్నట్టున్నాయి. ఇవన్నీ మామూలుగా అయితే భార్య తలపు కొచ్చి మనసు కలుక్కుమన్నాది రమణయ్యకు. చూపు మళ్ళీ రాళ్ళగుట్ట మీద అటూ ఇటూ దూకుతున్న ముంగిసపైకి పోయింది. భార్యకు ఆ జంతువులంటే ప్రాణం. ఎవరో గారడి వాళ్ళు డబ్బు ఇస్తామని ఆశపెట్టినా వాటిని పట్టుకోనియ్యలేదు. 'ఆ డబ్బుతో మన కడుపు నిండుద్దా? నోరు లేని ప్రాణాలు మన రాళ్ళగుట్టలో పెరిగితే మనవైనట్లేనా? డబ్బా వద్దు, దుబ్బా వద్దు. వాటిని ఎవర్నీ పట్టుకోడానికి వీల్లేదు' అంది భార్య.

ముతక చీర, మోచేతులదాకా రవిక, నుదుట ఎర్రని కుంకుమ బొట్టు, పక్కకు మళ్ళితేగాని కనిపించని కొప్పు, పొడవైన ముక్కు, జాలిగుండెనూ, ఓర్పునూ తెలియజేస్తున్నట్టుగా ఉండే

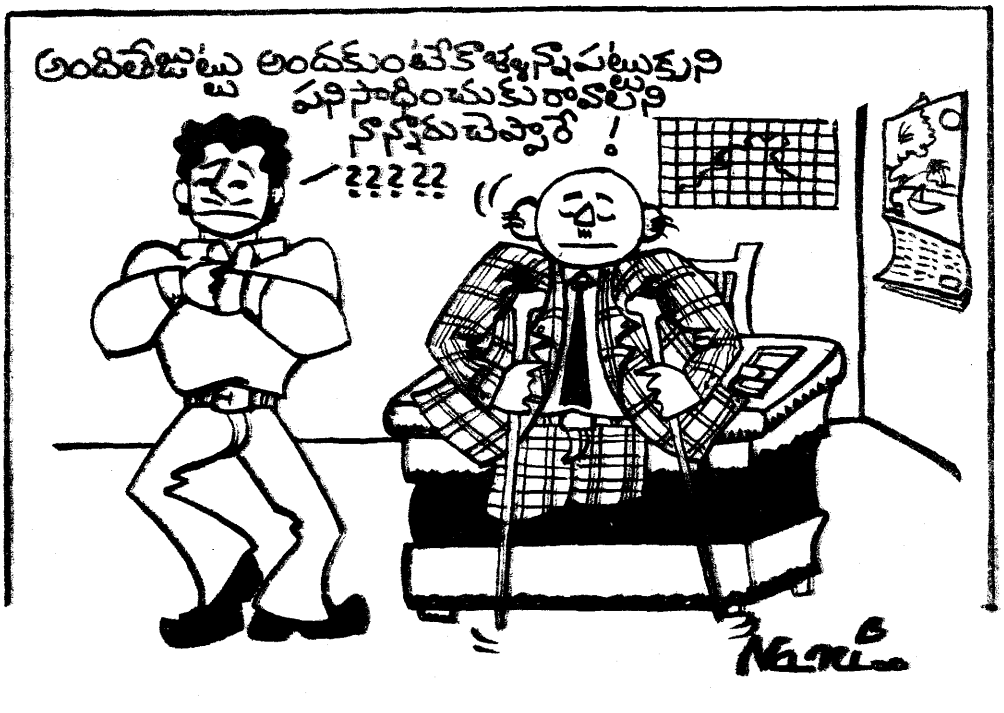

ఎతుక్కు రా, అయ్యా!" ప్రాదేయపడుతున్నట్టు అడిగాడు పాలేరు.

"సరేలే ఫో."

పాలేరు తల వంచుకొని వెనక్కు మళ్ళి పిలితుట్టు నడిచాడు.

మళ్ళీ రమణయ్య మనస్సు గతం దారి తొక్కింది. గడిచిపోయిన దృశ్యాలు వరసవారీగా గమనానికి వస్తున్నాయి.

తులసి కోట పక్కనే కూచొని పీర చిరుగులు కుట్టుకుంటున్నది భార్య.

"మొన్న బస్తీకి పోలే. అప్పుడు చెప్పి ఉంటే కొత్త చీర తెచ్చేవాణ్ణిగా?" అన్నాడు తను.

"కోడళ్ళ చీరలు మరీ అధ్వాన్నంగా ఉనాయి." గొణిగింది భార్య.

"ఈ తడవ తప్పకుండా తెస్తా."

"నానమ్మా! ఆకలవుతున్నాది. అన్నం పెట్టవూ?" అంటూ వచ్చాడు మనవడు రాము.

ఇంట్లో మాపటవేళ పొయ్యిలో పిల్ల

నూతనమైన సమృద్ధిగల నురగగల

పాండ్స్ షాంపూ

శుభ్రపరుస్తూనే సంరక్షణ

పాండ్స్ షాంపూ నాణ్యత అడుగడుగునా చిలుకుతుంది—మీ జుట్టు ఎంత పొడుగ్గావున్నా సరే, దానిలో అణువణువులోకి చొచ్చుకుపోతుంది. దీనిలోని నాణ్యతగల నురగ చివరిదాకా నిలుస్తుంది. మీ జుట్టుయొక్క శుభ్రత విరిసే మెరుపు, జుట్టు మొదళ్ళలోంచి మురిపించే కొసలదాకా ఉంటుంది.

మీ జుట్టును పాండ్స్ షాంపూకు పరిచయం చేస్తే చాలు. అదే మొదలు, యిద్దరికీ ఎడతెగని అందాలు చిపురించే స్నేహానికి.

చీస్‌బ్రో-పాండ్స్ ఇన్‌కార్పొరేటెడ్
(యు.ఎస్.ఎ.లో పరిమిత బాధ్యతతో స్థాపించబడినది)

మామూలు జుట్టుకోసం బ్యూటీ

అధిక సంరక్షణకోసం ఎగ్

పొడిపొడిగా వుండే జుట్టుకోసం క్లాసిక్

జిడ్డుగా వుండే జుట్టుకోసం లిమన్

లింటాస్-CPC.SH.1-140

కదలదని రమణయ్యకు తెలుసు. పిల్లవాణ్ణి ఎత్తుకొని మాయ మాటలు చెపుతూ బాదంచెట్టు కిందికి పోయి, కింద రాలిన బాదంకాయలు కొట్టి, పప్పులు తీసి పెడుతూ కళ్ళు వత్తుకుంటున్నాది భార్య. అదే సమయానికి వీధి అరుగు మీద చేరి ఇద్దరు కొడుకులూ కీచులాడుకొంటున్నారు.

అప్పుడే చిల్లరకొట్టు కెళ్ళి వచ్చిన కోడలు — "అత్తా! కోటప్ప పాత అప్పు తీర్చకపోతే దివ వెచ్చాలు ఇయ్యనంటున్నాడు. ఎట్లనో నచ్చజెప్పి యియ్యాల్టికి తెచ్చా" అంటూ ఫిర్యాదు చేస్తున్నాది.

గలించిన దృశ్యాలన్నీ కళ్ళెదుట కదలాడుతుంటే భార్య ఇల్లు వదిలి పెట్టి ఎందుకు వెళ్ళిందీ నెమ్మదిగా అర్థం అవుతూ ఉంది రమణయ్యకు.

సైకిలు గంట గణగణ మ్రోగింది. రమణయ్య ఆలోచనల్లోనుండి తేరుకొని వెలుగా చూచాడు. సైకిలు దిగి గబగబ నడిచి వచ్చి జాబు అందించి వెళ్ళాడు పోస్టుమన్.

జాబు చదువుకున్నాడు రమణయ్య, తనకు అక్షరాలు నేర్పిన రామన్నపంతుల్ని తలుచుకుంటూ.

"నాన్నగారు!

వేరుగా వెళ్ళారు చేరాను. అక్కడ కనుక్కుంటే అమ్మ శ్రావణం పోయిందని తెలిసింది. శ్రావణంలో నాకు [illegible] నేవచ్చేందంతా ఏవి అమ్మ [illegible] [illegible] తెలిపారు. అక్కడ దగ్గ [illegible] ఎవరో యాత్రికుల [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] చెప్పారు. నా దగ్గర [illegible] ఇంటికి వచ్చేందుకు మాత్రం ఉంది. [illegible] నేను [illegible] పోయి, అమ్మ జాడ కనుక్కొని ఇంటికి పిలుచుకొని రావాలని ఉన్నా, నా మాటలు [illegible] [illegible] [illegible] నమ్మకం లేదు. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఈ జాబు రాస్తున్నాను.

ఇట్లు
— మీ కొమార్తు [illegible]."

2

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఒక స్త్రీ [illegible]. [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] వెళ్తున్న జనం — 'ఏడుకొండలవాడా! వెంకటరమణా, గోవిందా!' అని [illegible] గొంతెత్తి పెట్టే కేకలు ఆమె [illegible] పడుతున్నాయి. తూర్పు దిశగా [illegible] ప్రవేశంలో ఉన్న [illegible] ఏదో [illegible] [illegible] వినిపిస్తూంది.

"ఇక [illegible] బలవంత పెట్టవద్దు. [illegible] ఏదో [illegible], రమా అనుకుంటూ [illegible]" అంది స్త్రీ [illegible]. [illegible] ముందే వాగి వాగి [illegible] రమణయ్య. గొంతు [illegible] [illegible], "ఆ [illegible] [illegible] [illegible]? [illegible] నీ [illegible]!" అన్నాడు.

"[illegible] [illegible]. కాని, [illegible] [illegible] [illegible]" అంది [illegible] [illegible].

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ... [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" అన్నాడు రమణయ్య.

"[illegible] నా [illegible] [illegible]? [illegible] [illegible] నా [illegible]. [illegible] ..."

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]?" అన్నాడు రమణయ్య.

కొంచెం కొంచెంగా భార్య మాటలకు అర్థం [illegible].

"అవును. ఎందుకట్టా చేశావు? నీకీ రెండు ముద్దలయినా ఆ [illegible] [illegible] [illegible]" అంది గద్గదకంఠంగా మహాలక్ష్మమ్మ.

"బాగుంది. అదేం? నీ దిగులు పెట్టుకొని [illegible] [illegible] పోతున్నాడు. ఆ [illegible] కోసం [illegible] రా కొడకా" అన్నాడు రమణయ్య.

"నేను లేని దిగులా? ఎందుకని? రెండు ముద్దలు నోట్లో పెట్టి, నాలుగు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]!" అంది దుఃఖాన్ని అపుకొని, కొప్పు మీద నుండి జారి పడ్డ [illegible] [illegible] [illegible] మీదుగా [illegible] [illegible].

"వాడికి అన్నం లేని ఏడుపు ఎందుకో? [illegible] నీ మనవడికి చదువు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] రా [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" అన్నాడు రమణయ్య.

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? [illegible] [illegible]" అంటూ [illegible] [illegible] [illegible] మహాలక్ష్మమ్మ.

రమణయ్యకు [illegible] లేదు. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

మాదిరిగా ఉన్న భార్య శరీరాన్ని, ప్రాణాలకు ఆశ్రయాలుగా ఉన్న కళ్ళనూ, పోతుకుపోయిన బుగ్గలనూ, కిందికి జారిన పెది తమ్మెల కున్న దుద్దులనూ దూరాన ఉన్న విద్యుద్దీపాల నుండి వచ్చే మసక కాంతుల్లో చూస్తూ నిలుచున్నాడు క్షణంసేపు. పోయి పోయి రమణయ్య చూపులు భార్య మెడలో పచ్చగా ఉన్న తాళిబొట్టు తాడుమీద పడ్డాయి. అతని కేదో కొత్త ఊహ తట్టింది. మెల్లగా భార్య పక్కకు జరిగి, "చూడు! ముప్పయ్యేళ్ళ కితం మన పెళ్ళి ఇక్కడే జరిగింది. గమన ఉందా? ఆ స్వామి సాక్షిగా నీ మెళ్ళో తాళి కట్టా. ఆఖరిసారిగా అడుగుతున్నా. ఇంటికి వచ్చెయ్యి. లేకపోతే నాకూ, నీకూ ఏం సంబంధం లేదని ఆ తాళిబొట్టు తీసి నా కిచ్చెయి!" అన్నాడు రమణయ్య తడబడుతూ ఏదో ఉద్రేకంతో.

మహాలక్ష్మమ్మ ఒక వెగటు నవ్వు నవ్వి, "ఏవయ్యా! ఒంటిమీద నగలన్నీ వలిచి సంసారాని కియ్యలేదా? ఇదుంచుకొని నేనేం చేస్తాను? ఈ పసుపుకొమ్ము మీద, పచ్చని దారంపైన నీకు ఆశ ఉంటే ఇంద తీసుకో!" అంటూ మెడలోకి వణుకుతున్న చేతి వేళ్ళు పోనిచ్చింది.

రమణయ్య అదురుపాటుతో — "వద్దు లేవే — ఉంచుకో! మా మీద నీకు మమకారం లేకపోతే ఇట్టాగే ఉండు. నువ్వే సుఖపడు!" అంటూ ఇక అక్కడ ఉండకుండా గబగబ నడిచి రోడ్డు మీది కొచ్చి వేగంగా వెళ్ళిపోయినాడు.

భర్త ను చూస్తూ పెళ్ళిబికి వచ్చే దుఃఖాన్ని అపుకుంటూ ఆకాశంలోకి చూస్తూ, "స్వామీ! నన్ను క్షమించు" అంటూ కింద కూలబడిపోయింది మహాలక్ష్మమ్మ.

• • •

కొండ దిగువాయని బస్సు స్టాండుకు వెళ్ళిన రమణయ్యకు ఆఖరి బస్సు తప్పిపోయింది. పచ్చగా వాన [illegible] మొదలైంది. [illegible] పోయే మొదటి బస్సుకోసం ఎదురుచూస్తూ స్టాండులో గోడకు [illegible] రమణయ్యకు [illegible] కునుకు పట్టింది.

'బస్సు వచ్చింది' అంటూ క్యాంటీను [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మెలకువ వచ్చిన రమణయ్యకు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] వంగి చూచాడు. రమణయ్య [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — "స్వామీ! [illegible] నీ [illegible]!" అని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].